

دانشگاه تهران

دانشکده بهداشت

پایان نامه

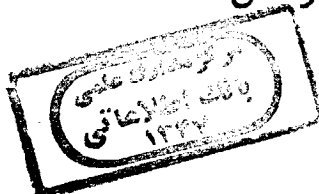
برای دریافت درجه فوق لیسانس علوم بهداشتی (M. S. P. H.)

در رشته

حشره شناسی پزشکی و مبارزه با ناقلین

موضوع

بررسی لیشمانیوز جلدی شهر کرمان

براهنمائی :

استاد ارجمند جناب آقای دکتر عزت الدین جوادیان

نگارش

محمد رضا یعقوبی ارشادی

عشق مادری بالاترین عشق ها و بی ریاترین محبت ها است .

در سینه ای که محبت مادری می جوشد عشق خدائی زبانه

میکشد . تقدیم به محبت های پاک مادرم .

تقدیم به :

پدر بزرگوارم که بار سنگینی بردوش کشید ،

پیری را بجان خرید اکنون شادمانه بـ

نهاد جان پرورده خود می نگرد .

تقدیم به :

استاد دانشمند جناب آقای دکتر جانبخش مدیر محترم گروه بهداشت
محیط که از بذل توجه و راهنمایی های فراوان ایشان در نگارش این
پایان نامه بهره مند بوده ام .

تقدیم به :

استاد بزرگوار جناب آقای دکتر مثالی که همواره از راهنماییهای

علمی ایشان برخوردار بوده ام .

تقدیم به :

استاد ارجمند جناب آقای دکتر ابوالحسن ندیم ریاست محترم
دانشکده بهداشت که در اجرای این برنامه تحقیقاتی با وسعت
نظر مرا از الطاف استادانه خود بهره مند فرموده اند .

تقدیم به :

استاد دانشمند و محترم جناب آقای دکتر عزت الدین جوادیان

که افتخار گذراندن پایان نامه خود را در پرتو توجهات و -

راهنمایی های خردمندانه ایشان دارم .

لازم میدانم از همکاریهای آقای نابغی و آقای تحویلدار در امر

تحقیق صمیمانه سپاسگزاری نمایم .

" فهرست مطالب "

صفحه	عنوان
۲-۱	مقدمه
۳	مطالعه و بررسی مقالات و نشریات
۴-۳	رد هندی
۵-۴	تاریخچه کشف لیشمانیاها
۶-۵	مطالعات لیشمانیوز جلدی در ایران
۸-۶	نقش بیماریزائی پشه خاکی
۱۰-۹	انواع لیشمانیوز
۱۳-۱۰	انتقال بیماری سالک بوسیله پشه خاکی و سیرتکاملی انگل
۱۴	مطالعات اپیدمیولوژی بیماری لیشم انیوز جلدی در ایران
۱۶-۱۴	منطقه اصفهان
۱۸-۱۶	منطقه خراسان
۱۹-۱۸	منطقه خوزستان
۲۱-۱۹	ترکمن صحرا
۲۲-۲۱	منطقه تهران
۲۳-۲۲	استان بلوچستان
۲۴-۲۳	شیراز
۲۶-۲۵	موقعیت جغرافیائی و طبیعی شهر کرمان
۲۸-۲۶	وسایل کار و روش مطالعه
۲۹-۲۸	صید بوسیله اسپیراتور برای تعیین اسپس

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۲۰-۲۹	طریقه صید بوسیله تله چسبان
۳۲-۳۱	روش صید برای تشریح
۳۳-۳۲	روش تعیین اسپس فلبوتومها
۳۵-۳۴	روش تشریح
۳۶	نتایج
۵۸-۳۶	بررسی بیماری نزد انسان
۶۵-۵۸	بررسی حشرشناسی
۶۸-۶۶	بررسی مخزن بیماری
۷۱-۶۹	بحث
۷۳-۷۲	خلاصه بزبان فارسی
۷۵-۷۴	خلاصه بزبان انگلیسی
۷۶	منابع

فهرست جدا اول

صفحه	عنوان
۳۸	جدول (۱) توزیع سنی و جنسی ۱۵۴ مورد از مبتلایان قبلی (جای زخم سالک) بیماری لیشمانیوز جلدی در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان
۴۰	جدول (۲) تعداد جای زخم سالک در ۱۵۴ مورد بیماری در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان
۴۲	جدول (۳) محل جای زخم سالک در گروههای سنی مختلف در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان
۴۸	جدول (۴) توزیع سنی و جنسی ۶۴ مورد از مبتلایان حاد بیماری لیشمانیوز جلدی در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان
۵۰	جدول (۵) تعداد زخمها در ۶۴ مورد بیماری در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان
۵۲	جدول (۶) محل زخم در گروههای سنی مختلف در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان
۵۴	جدول (۷) پروالانس بیماری لیشمانیوز جلدی در بین دانش آموزان دبستان ابتدائی دخترانه زند و مدرسه راهنمایی تحصیلی گیوگا ویانی
۶۰	جدول (۸) پشه خاکیهای جمع آوری شده از مناطق دامنه و کوهستانی کرمان
۶۳	جدول (۹) لیست نام و تعداد کل فلپوتومهای صید شده از کرمان که تعیین اسپس گردیدند.
۶۴	جدول (۱۰) فلپوتومهای محلهای مورد مطالعه که تعیین اسپس شده اند

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

۳۹	توزیع سنی ۱۵۴ مورد از مبتلایان قبلی بیماری لیشمانیوز جلدی در گروههای سنی مختلف در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان	نمودار (۱)
۴۱	توزیع تعداد جای زخمسالك در ۱۵۴ مورد بیماری در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان	نمودار (۲)
۴۳	توزیع محل جای زخمسالك در ۱۵۴ مورد مبتلایان قبلی در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان	نمودار (۳)
۴۹	توزیع سنی ۶۴ مورد از مبتلایان حاد بیماری لیشمانیوز جلدی در گروههای سنی مختلف در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان	نمودار (۴)
۵۱	توزیع تعداد ضایعات در ۶۴ مورد مبتلایان حاد بیماری در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان	نمودار (۵)
۵۳	توزیع محل ضایعات در ۶۴ مورد مبتلایان حاد بیماری در بین ۱۲۰ خانوار در کرمان	نمودار (۶)

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
۴۵	شکل (۱) سالک شهری کرمان زخم وسیع صورت وینسی
۴۶	شکل (۲) سالک شهری کرمان ۴ قرچه بزرگ پشت دست راست
۵۳	شکل (۳) نقشه منطقه مورد مطالعه جهت بررسی بیماری ضمیمه ۳ سالک
۶۸	شکل (۴) نمونه ای از موشهای ^{CUS} <u>liby</u> <u>meriones</u> که از نظر آلودگی به بیماری لیشمانیوز جلدی بررسی شدند

یکی از بیماریهای مهمی که در بسیاری از مناطق کشور ما بصورت بومی درآمده بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) است که عامل مولد آن لیشمانیا تروپیکا است. بیماری بصورت ضایعات جلدی ساده خوب شدنی است که نزد انسان و جانوران مشاهده میشود. سالک در انسان با یک پاپول قرمز کوچک شروع میشود که بعد از مدتی تولید ندول کرده و به بزرگی دوسانتیمتر یا بیشتر میرسد که بر اثر بدی تغذیه و خارش و ضربه آیدرم نخست پوسته پوسته و سپس زخم میشود و پس از مدت تقریباً یکسال کم کم از دور زخم روبه بهبودی میرود و در جای خود سیکاتریس دائمی باقی میگذارد که بزیبایی افراد لطمه میزند.

طبق مطالعات دانشکده بهداشت دانشگاه تهران در ایران دو نوع از سه نوع بیماری لیشمانیوز وجود دارد که عبارتند از: لیشمانیوز جلدی (سالک) و لیشمانیوز احشایی (کالاآزار)، نوع سوم کسه بنام لیشمانیوز جلدی مخاطی شناخته میشود مربوط به امریکای مرکزی و جنوبی است و در ایران وجود ندارد.

هر یک از انواع لیشمانیوز ^{جلدی} کانونهای متعددی در ایران دارند چنانکه نوع شهری در شهرهای تهران - مشهد - شیراز و نوع روستائی که مهمترین کانونش، در فلات مرکزی ایران در شهرستان اصفهان میباشد کانونهای مهم دیگر نوع روستائی بیماری در ایران جلگه های کوچک واقع در مرز ایران و شوروی در شمال شرقی کشور ما میباشد این کانونها به ترتیب اهمیت عبارتند از: سرخس - ترکمن صحرا و لطف آباد

هر سه منطقه جلگه هائی هستند که دنباله جلگه های واقع در ترکمنستان شوروی میباشند و در حقیقت این کسانونها دنباله کانونهای موجود در شوروی هستند . در منطقه خوزستان نیز لیشمانیوز جلدی مشاهده شده و بنظر میرسد که نوع آن - روستائی باشد و تا کنون در مورد سگ آلوده نیز در منطقه زفول خوزستان دیده شده است .

چون مواردی از بیماری لیشمانیوز جلدی از شهر کرمان گزارش شده بود و از آنجائی که تحقیقات در زمینه بیماری سالک در بسیاری از مناطق کشور ما ضروری است ، بنابراین این انگیزه در من بوجود آمد که به بررسی لیشمانیوز جلدی در این شهر بپردازم و از بین موضوعاتی که از طرف دانشکده بهداشت - دانشگاه تهران پیشنهاد شد موضوع فوق بیشتر مورد علاقه ام واقع گردید و با راهنمائی های استاد ارجمند و معلم حقیقی ام جناب آقای دکتر عزت اندین جوادیان که از هیچگونه ارشاد و کوششی در انجام این کار تحقیقاتی دریغ نفرمودند این پایان نامه تنظیم و به دستاران علم و دانش تقدیم میشود تا مقدمه ای برای تجسسات بعدی محققان گردد .

" مطالعه و بررسی مقالات و نشریات "

۱ - رده بندی - انگل تک یاخته ای عامل سرایت بیماری لیشمانیوزهای انسان و سگ از :

Phylum → protozoa

Sub phylum → flagellata

Family → trypanosomidae

میباشد . در این فامیل دو جنس بشری زیر قرار دارد :

۱) Genus leishmania

۲) Genus trypanosoma

جنس لیشمانیا دارای گونه های متعدد است مثل *L. donovani*-*L. tropica*

و *L. brasiliensis* بیماری حاصل از جنس لیشمانیاها عبارتند از :

کالا آزار که عامل مسبب آن لیشمانیا دوتوانی است .

اریانتال سور که عامل مسبب آن لیشمانیا تروپیکا است .

موکوتانس لیشمانیا زیس که عامل مسبب آن لیشمانیا برازیلینسس است .

شیکرو اولسر که عامل مسبب آن لیشمانیا تروپیکا مکزیکانا است .

بیماری سالک که عامل آن *L. tropica* است مورد نظر ما است انگل لیشمانیا داخل -

سلولی بوده و بیشتر در سلولهای سیستم رتیکولواند و لنیال جای میگیرد .

تیپ لیشمانیوز جلدی قاره قدیم بیماری سالک را در مناطق این قاره